

HØGSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

Velkommen til andre samling!

18.-19. november 2013

Aljåna Tkachenko
elena.tkachenko@hioa.no

Benedikte Homme Fevolden
benedikte-homme.fevolden@hioa.no

Margareth Sandvik
margareth.sandvik@hioa.no

Hvordan har det gått siden sist?

- Har du avklart når og hvordan du vil bli rettet på arbeidsplassen din?
- Hvordan har du samarbeidet med veilederen din om språklæring på jobben?
- Hvordan var det å jobbe med oppgavene mellom samlingene?
- Har du brukt bloggen?
- Hjemmelekser:
 - Lever til oss en beskjed du skrev til foreldrene
 - Evt. oppgaver som du har gjort og vil få rettet

På denne samlingen skal vi jobbe med:

- vanskelige lyder i norsk
- å bruke verb i infinitiv, presens og framtid
- ordstilling i norske setninger
- bruk av preposisjoner i tidsuttrykk
- substantivbøyning i entall og flertall
- ord for forskjellige barnesykdommer, objekter i barns lek og ulike typer lek
- å lese enkle tekster om barnehagehverdagen
- å lese Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver og barnehagens årsplan
- å skrive beskjeder til foreldrene og personalet
- å beskrive lek/aktivitet
- faglig diskusjon om barns lek
- å bruke datamaskin for språklæring, for å finne informasjon på Internett og skrive korte tekster

Planen for i dag

Time	Tema/aktivitet	Ansvar
1. time	Velkommen til samling og gjennomgang av hjemmelekser Repetisjon om verb: infinitiv/presens Arbeid med tekster, kap.3 og 4 i Tekstbok 1.	Aljåna
2. time	Ordstilling i norsk Skriveøvelser	Aljåna/Benedikte
3. time	Gjennomgang av hjemmelektse om årsplanen i barnehagen Gruppearbeid med vanskelige ord, avklaring av ordene i plenum	Benedikte
LUNSI		
4. time	Kap. 5 i Tekstbok 1: «Sykt barn» Uttaleøvelser: vanskelige lyder i norsk	Benedikte
5. time	Arbeid med tekst om Rammeplanen	Benedikte
6. time	Tekst fra Tekstbok 2: «Adem vil ikke i barnehagen» Kommunikasjonsøvelser? Sangstund: Studenter organiserer? Oppsummering med innlegg på bloggen	Benedikte Shakeela/Lamia Aljåna

Vi jobber med tekstene i kapittel 3 og 4

- Når foreldre leverer barn i barnehagen
- Når foreldre henter barn

Legg merke til bruk av preposisjoner og bestemt/ubestemt form

- Om morgenen, om kvelden, om natten, om dagen
 - I dag, i kveld, i natt
 - I morgen
- De samme reglene gjelder for årstidene:
 - Om sommeren, om høsten, om vinteren, om våren
 - I sommer, i høst, i vinter, i vår
 - Til sommeren, til høsten, til vinteren, til våren
 - Tidlig, midt, sent → på sommeren, høsten, vinteren, våren

– Mora til Ida – Idas mor__

1 2 1 2

Barna mine – mine barn__

Huset mitt - mitt hus__

Skriv 2-3 setninger om familien din: hva heter barna dine? Hva heter mannen din/kona di?

En liten øvelse med preposisjoner

VINTER

- ___ I vinter_____ **har det vært** mye snø her. – Om vinteren **er** det mye snø.
- **Har du gått** mye på ski _i vinter_____ ? - Jeg **går** mye på ski om vinteren.
- ___Om vinteren_____ **er** det ofte kaldt i Norge.
- Bjørnen **går** i hi ___om vinteren_____. – Bjørnen går i hi tidlig på vinteren.
- Mange **foretrekker** å være inne ___om vinteren_____ mens de venter på vårsola.

SOMMER

- ___ I sommer/til sommeren_____ **skal** vi en tur til Hellas. – I sommer **var** jeg i Hellas.
- _____Om sommeren_____ **er** det lyst ute hele natten i nord.
- ___Til sommeren/i sommer_____ **skal** jeg arbeide som reiseleder. – Om sommeren **jobber** jeg som reiseleder.

HØST

- ___ I høst_____ **var** det mye bær i skogen.
- Jeg **liker** best å gå tur i fjellet ___om høsten_____.
- **Sent** _på høsten_____ fløy fuglene sørover.

VÅR

- ___Om våren/til våren/i vår_____ **kommer** den kjente sanggruppen til byen.
- Det er mange som vasker hele huset ___om våren_____.
- Tidlig _på våren_____ blomstrer blåveisen.

Oppgave med verb, s.20

Skriver:

- Å skrive:
- Skrive:

Møter:

- Å møte:
- Møte:

Rekker:

- Å rekke:
- Rekke:

Har:

- Å ha:
- Ha:

Hilser:

- Å hilse:
- Hilse:

Sier:

- Å si:
- Si:

Skynder seg:

- Å skynde seg:
- Skynde seg:

Glemmer:

- Å glemme
- Glemme:

Sin/sitt/sine

- Hun sier navnet **sitt**.
 - Hun vinker til barnet **sitt**.
 - Han henter datteren **sin**.
 - Hun leker med venninna **si**.
 - De passer på barna **sine**.
- Hun sier navnet **hennes**.
 - Hun vinker til barnet **hennes**.
 - Han henter datteren **hans**.
 - Hun leker med venninna **hennes**.
 - De passer på barna **deres**.

Hva er forskjellen mellom disse setningene?

Hva snakker du om i garderobesituasjoner?

4. Kapittel 5: Sykt barn

- Vi leser teksten på side 26 i tekstboken.

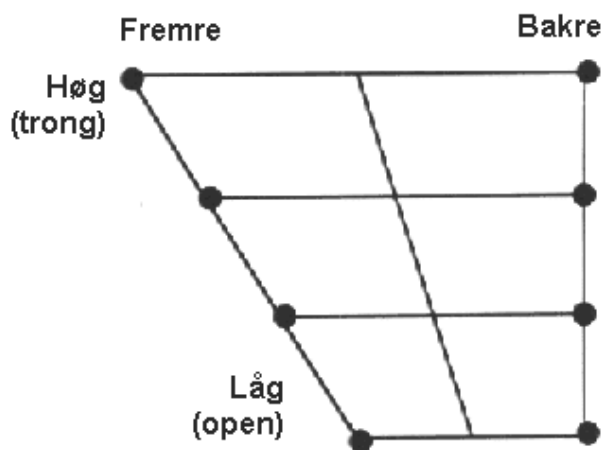
Hvilke sykdommer opplever dere ofte i barnehagen?

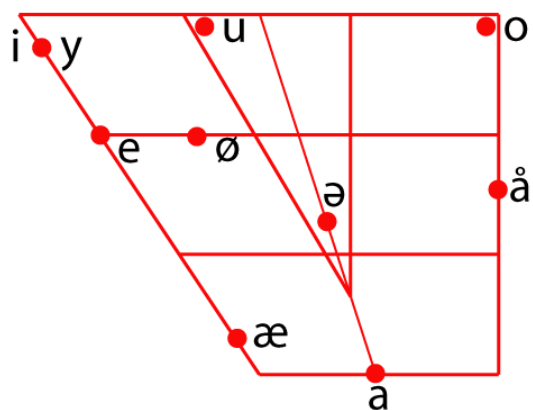
Lyder i norsk:

- Vokaler: A E I O U Y Æ Ø Å (+)
- Konsonanter: de 20 resterende bokstavene + en del retroflekse lyder i østnorsk (for eksempel *q* i østnorsk *burde*)
- Norsk skiller mellom korte og lange vokallyder:
 - Hat/hatt,
 - *Bod/bodd*
 - *Let/lett*
- Foran dobbel konsonant (*-tt* i *hatt*) og som oftest foran konsonantgrupper (*-st* i *hest*) er vokalene korte.
- Foran enkelt konsonant (*-t* i *hat*) er vokalene som regel lange.

Vokalinventar i norsk:

Vokalfirkanten

- Rundede vokaler: o, u, y, ø, å
- Urundede vokaler: i, e, æ, a
- Åpne vokaler: æ, a
- Trange vokaler: i, y, u, o,
(Midtre: ø og e)
- Fremre vokaler: i, e, æ, y, (ø)
- Midtre vokaler: u, schwa, a
- Bakre vokaler: o, å
- Hvordan kan vi beskrive forskjellen på i og y artikulatorkisk?
- Hva med å og ø?
- Hva med a og u?

Vi øver på noen vanskelige lyder

- Å – Ø: møte – måte; møtte – måtte; løse – låse, grøt – gråt, sør – sår, rød – råd, før – får, sønn – sånn, født – fått
- I – Y: si – sy, bien – byen, dine – dyne, fire – fyre, stikke – stykke, trikk – trykk
- O – U: do – du, mor – mur, Tor – tur, bok – buk, bor – bur
- Kj-lyden:
Kjære Kjell, kan du kjøpe kylling, ta den med på kjøkkenet og legge den i kjøleskapet?
- KJ – SJ: kinn – skinn, kylling – skylling, kjære – skjære, kjønn – skjønn, kjøre – skjøre, kjekk - sjekk

Noen vanlige barnehagesykdommer:

— Omgangssyke

- Symptomer: diaré og/eller oppkast, slapphet
- Skyldes oftest virusinfeksjon
- Smitter både ved kontakt- og dråpesmitte
- Behandling: hvile og tilstrekkelig væske

— Vannkopper:

- Symptomer: kløende, røde utslett
- Virussykdom
- Smitter oftest ved dråpesmitte
- Inkubasjonstid: ca 14-16 dager
- Behandling: tid, og eventuelt kløedempende midler

Noen vanlige barnehagesykdommer:

— Øyekatarr:

- Symptomer: puss, rødhet og/eller svie i øynene
- Kan skyldes bakterier eller virus
- Smitter oftest ved direkte eller indirekte kontakt
- Behandling: øyedråper

— Ørebetennelse:

- Symptomer: smerter i ett øre eller begge ørene, ofte feber
- Kan skyldes både virus og bakterier
- Opptrer hyppigst i vintermånedene
- Behandling: tid, hvile, eventuelt smertestillende og/eller antibiotika

Noen vanlige barnehagesykdommer:

— Influensa:

- Symptomer: slapphet, feber, hoste, sår hals, feber, tette luftveier, og/eller hodepine og muskel-/leddsmerter
- Skyldes et influensavirus
- Smitter oftest ved dråpesmitte
- Behandling: hvile, tilstrekkelig væske, eventuelt febernedsettende/smertestillende

— Forkjølelse(de fleste blir forkjølet et par ganger i året) :

- Symptomer: tette luftveier, hoste, som oftest ikke feber.
- Skyldes en virusinfeksjon
- Smitter ved dråpesmitte
- Behandling: å ta tiden til hjelp!

Noen vanlige barnehagesykdommer:

- Lus!!
- Rutiner for luseutbrudd der dere jobber?
- Behandling?

Sykdommer som de fleste barn i Norge blir vaksinert mot:

- Kikhoste
- Poliomyelitt

- Meslinger, kusma, røde hunder (MMR-vaksinen)
- Tuberkolose (BCG-vaksinen, oftest i skolealder)

Akutt sykdom/andre akutttilfeller:

- Allergiske reaksjoner
- Hjernerystelse
- Bruddskader
- Sårskader
- Andre?

Symptomer?

Hva bør man gjøre?

Behandling?

OPPGAVE: Telefon til foreldre om sykt barn

Et av barna i barnehagen kaster opp, og du mistenker at barnet har omgangssyke.

— Gå sammen to og to og skriv en kort dialog som er en telefonsamtale mellom en av de ansatte i barnehagen og en av barnets foreldre, med forespørsel om å komme og hente barnet.

— Hei, det er Lamia som ringer fra

.... barnehage. Jeg mistenker at Anna er syk. Hun virker slapp og har ikke matlyst/har ikke lyst på mat, og er litt varm.

Ulike måter å spørre om en forelder kan hente Anna på:

- Kan du komme og hente Anna?
- Kan du komme så fort som mulig for å hente henne, fordi.....?
- Du må komme med en gang og hente Anna- jeg mistenker at hun har omgangssyke, og det kan være veldig smittsomt!
- Du må komme så fort som mulig for å hente Anna, for vi skal på tur med barnegruppen om en halvtime.
- Vi/Jeg vil gjerne at du kommer så fort som mulig, fordi.....
- (Det hadde vært veldig fint hvis du kunne komme og hente Anna, fordi)

Hygiene:

- Rutiner for *god hygiene* er viktig for å *forebygge* sykdomsutbrudd i barnehagen, og ellers.
- Følg med den 10.12!

2. Ordstilling i norsk

- Aisha dyttet Sara. Sara dyttet Aisha.
 - Hva er forskjellen på disse to setningene?
- I norsk er rekkefølgen av ordene og setningsleddene betydningsavgjørende:
 - Jenta dyttet gutten.
 - Gutten dyttet jenta.
- I *fortellende hovedsetninger* er hovedmønsteret **SVO**:

S **V** **O**

Aisha dyttet Sara.

Sara dyttet Aisha.

- Andre språk har ikke SVO- mønsteret, mange er SOV- språk, for eksempel
 - Urdu, persisk, **somali**, tamil, tyrkisk, tigrinja m.fl.

Ordstilling: Syntaks og setningsledd

- Syntaks handler om regler for ordstilling innenfor setninger og *setningsledd*:
- Setningsledd:
 - Jenta **sitter** på benken.
 - Den lille jenta **sitter** på den grønne benken.
 - Den lille jenta med den gule hatten **sitter** på den store grønne benken ved parken.

Setninger og ordstilling i norsk:

– Vi skiller mellom

- hovedsetninger – setninger som kan stå alene og gi mening:
 - Jeg leser en bok.
 - I morgen skal jeg stå opp tidlig.
 - Hva vil du?
 - Kom hit!

og

- leddsetninger – setninger som må være en del av en hovedsetning for å gi mening:
 - hvem som ville være med – (Jeg spurte hvem som ville være med.)
 - når jeg er ferdig – (Når jeg er ferdig, skal jeg gå hjem.)
 - som du anbefalte – (Jeg så filmen som du anbefalte, i går.)

Ordstillingen – rekkefølgen av ordene/setningsleddene – i hovedsetninger og i leddsetninger er noe ulik i norsk.

Ordstilling i fortellende hovedsetninger

V2- regelen: Det bøyde verbet kommer på 2. plass i alle fortellende hovedsetninger.

Med subjektet i setningen i forfeltet/først i setningen:

- **Jeg** **leser** aviser i helgene.
- **Hun** **sykler** til barnehagen når hun har tid.
- **Vi** **spiser** middag klokken seks.
- **De** **liker** å løpe i skogen når de skal trene.

Ordstilling i fortellende hovedsetninger

Dersom andre ledd enn subjektet står først i setningen, brytes SVO- mønsteret – men V2-regelen består:

- Jeg **leser** aviser i helgene.
- I helgene **leser jeg** aviser.

- Hun **sykler** til barnehagen når det ikke regner.
- Når det ikke regner, **sykler hun** til barnehagen.

- Vi **spiser** middag klokken seks.
- Klokken seks **spiser vi** middag.

- De **liker** å løpe i skogen når de skal trene.
- Når de skal trene, **liker de** å løpe i skogen.

En hovedregel:

Alle norske setninger (hovedsetninger og leddsetninger) må inneholde et **bøyd verb** og **et subjekt** for å være grammatiske:

- **Jeg kommer** straks! (***kommer** straks)
- **Vi må** gå inn nå. (***vi** gå inn nå.)

(Unntaket fra denne hovedregelen er *imperativsetninger/bydesetninger*):

- **Kom hit!**
- **Lukk døra!**

Ugrammatisk:

- **Regner.*
- **Det regne.*
- **Jeg student.*
- **I Norge er kaldt.*
- **Maten god.*
- **Studerer på høgskolen.*

Grammatisk:

- *Det regner (i dag).*
- *Det vil regne (i morgen)./Det regner./Det kommer til å regne. (Det er meldt regn i morgen.)*
- *Jeg er student.*
- *I Norge er det kaldt.*
- *Maten var god.*
- *Jeg/Vi/De studerer på Høgskolen.*

Vi synger!

– Shakeela og Lamia organiserer?

Presentasjonens tittel | 18.11.2013

Oppsummering og bloggskrivning

- Hva har du lært i dag?
- <http://blogg.hioa.no/barnehagenorsk/>
- Hva likte du i dag?
- Hva kan vi gjøre annerledes i morgen?